

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Кафедра	Живопис	Рік навчання	2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	базова
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	3

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

Семестр 3 (осінь 2023)
01 вересня — 19 жовтня

Викладач	Надобко Сергій Володимирович, доцент, PhD (канд. юрид. наук)
E-mail	nadobko_s@ukr.net
Заняття	Дистанційно, за розкладом
Консультації	Дистанційно, робочий час
Адреса	61002, Харків, вул. Мистецтв, 8
Телефон	(057) 706 02 38 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи (тільки у робочі дні до 18-00). Умови листування:

- 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (Інтелектуальна власність);
- 2) в полі тексту листа позначити курс, групу, ПІБ студента, який звертається (анонімні листи не розглядаються);
- 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf.

Окрім роздруків для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультавання з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Конституцією України проголошено право кожної людини на власність в тому числі на інтелектуальну власність. Інтелектуальна власність є результатом творчої діяльності людини. В зв'язку з цим інтелектуальна власність, а особливо право промислової власності (винаходи, промислові зразки та знаки для товарів та послуг) набуває особливого значення не тільки як засіб самовираження, але і як комерційна цінність.

Результати творчої діяльності виступають в декількох аспектах: як ідея, як наукове, культурне надбання суспільства, інформація, як матеріальний носій та як майнові права, що виникають з факту їх створення.

Навчальна дисципліна "Інтелектуальна власність" має комплексний характер, а саме економічну та правову природу. Як свідчить практика читання дисципліни "Інтелектуальна власність" ґрунтовному засвоєнню знань сприяє виконання самостійної роботи студентами, ознайомлення з законодавчими актами та вирішення практичних завдань

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Показ робіт із методичного фонду. Демонстрація матеріалу за допомогою лабораторних приладів. Ознайомлення студентів з електронними версіями матеріалу з дисципліни та застосування додаткової літератури з дисципліни та методичних рекомендацій:

Методичні рекомендації

1. Надобко С. В. Інтелектуальна власність: навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форми навчання. – Харків: ХДАДМ, 2019. – 244 с.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою вивчення дисципліни «Інтелектуальна власність» є поглиблене вивчення відносин щодо створення та обігу об'єктів інтелектуальної власності, тверде опанування правового механізму їх регулювання, отримання необхідних навиків кваліфікації результатів творчої діяльності, та захисту майнових та особистих немайнових прав авторів та володільців як в Україні так і за її межами.

Завдання дисципліни:

- вивчення системи авторського права та інтелектуальної власності в Україні;
- ознайомлення з чинним українським та міжнародним законодавством стосовно авторського права та інтелектуальної власності;
- набуття навичок роботи з нормативними актами;
- застосування набутих знань у вирішенні практичних питань у сфері правового регулювання авторського права та інтелектуальної власності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- основні поняття і категорії в сфері правового регулювання інтелектуальної власності;
- основні нормативні правові акти у сфері правового регулювання інтелектуальної власності;
- роль і значення результатів інтелектуальної діяльності і засобів індивідуалізації в сучасному суспільстві, особливості використання інтелектуальної власності у цивільному обігу і порядок введення об'єктів інтелектуальної власності підприємства в господарський обіг;
- основні інститути права інтелектуальної власності: авторське та суміжні права; патентне право; право на селекційні досягнення;
- право на топологію інтегральних мікросхем; право на секрет виробництва (ноухау);
- право на засоби індивідуалізації юридичних осіб, товарів, робіт, послуг і підприємств;
- право на використання результатів інтелектуальної діяльності в складі єдиної технології;
- законодавство про захист прав на результати інтелектуальної діяльності та засоби

індивідуалізації;

– основні способи використання інтелектуальної діяльності як додаткового джерела фінансових ресурсів господарюючих суб'єктів;

– види відповідальності за порушення прав на результати інтелектуальної діяльності та засоби індивідуалізації.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Інтелектуальна власність – одна з дисциплін професійної та практичної підготовки, яка сприяє розвитку у студентів вмінь та навичок, а також теоретико-прикладних знань пов'язаних із створенням, використанням й охороною результатів інтелектуальної, творчої

Згідно з навчальним планом, що ухвалений методичною радою ХДАДМ, вона вивчається студентами протягом 1-го року, 3-го семестру (3 кредити ECTS 90 навчальних годин, у тому числі 28 – аудиторних занять та 62 поза аудиторних, самостійних).

Курс має 2 змістовні модулі, 7 тем.

МОДУЛЬ №1

Тема 1. Інтелектуальна діяльність як складова творчого процесу та соціально-економічного розвитку суспільства.

Тема 2. Поняття права інтелектуальної власності.

Тема 3. Авторське право і суміжні права.

МОДУЛЬ №2

Тема 1. Патентне право.

Тема 2. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

Тема 3. Договори у сфері інтелектуальної власності.

Тема 4. Захист прав інтелектуальної власності

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять (лекційні та семінарські). Також велике значення в процесі навчання та закріплення знань має самостійна робота студентів, творча та індивідуальна робота. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять.

Під час самостійної роботи студент повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, літературу, нормативні акти, судову практику до тем, що виносяться на заняття. Формами самостійної роботи є:

- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекції;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- складання конспектів тем, що виносяться для самостійного вивчення;
- підготовка до контрольних навчальних заходів.

Поглиблення знань студентів з навчальної дисципліни; напрацювання навичок самостійної роботи з науковою літературою, формування вмінь у викладенні теоретичних питань, а також у правильному застосуванні чинного законодавства – основна мета індивідуальної роботи.

Зміст – це поглиблене опрацювання навчальної літератури, рекомендованої наукової літератури, чинного законодавства й практики його застосування.

Форма виконання індивідуальної роботи узгоджується із викладачем, при оцінюванні індивідуальної роботи студента до уваги беруться наступні критерії:

- оригінальність викладення матеріалу;
- повнота розкриття теми, ступінь вирішення поставлених завдань, завершеність дослідження;
- висвітлення сучасного стану та перспективних змін об'єкта дослідження;
- дотримання логіки та послідовності викладу, володіння матеріалом обраної теми;
- якісне оформлення індивідуальної роботи з дотриманням вимог вищої школи, грамотність, особливості стилю викладу;
- ступінь особистого внеску студента, а також наявність власних аналітичних висновків;
- використання рекомендованої літератури, наявність достатньої кількості сучасних нормативних і наукових джерел.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних модульних контрольних робіт.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі заліку.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Викладач несе відповідальність за координацію процесу занять, а також створення атмосфери, сприятливої до відвертої дискусії та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особливу увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів навчання дисципліни. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі найновіших досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання.

Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими освітніми потребами (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби або іншої важливої причини, викладач має право перенести заняття на інший день за умови узгодженості з адміністрацією та існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує студентів через старосту групи.

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час занять студенти повинні обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності студент має право на дозвіл вийти з аудиторії. Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Не вітаються запізнення на заняття. У разі пропуску занять, студент має самостійно опрацювати матеріали тем і підтвердити їх опанування відповідними нотатками, а також практичною роботою. Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни і його можливого подальшого відрахування. Додаткові заняття з такими студентами не передбачені.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час навчання студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю визначено плагіат – тобто суттєве запозичення або копіювання в практичній роботі чужих матеріалів, студент не отримає бали за тему. Він зобов'язаний її переробити, в цьому випадку нараховується лише 50% від максимальної кількості балів за цю частину.

РОЗКЛАД КУРСУ

МОДУЛЬ	Теми лекцій	Аудиторні години	Самостійна робота
I	1. Інтелектуальна діяльність як складова творчого процесу та соціально-економічного розвитку суспільства. Місце інтелектуальної та творчої діяльності у сучасному суспільстві. Види інтелектуальної діяльності. Гносеологічні аспекти становлення системи правової охорони результатів інтелектуальної власності.	6	6
	2. Поняття права інтелектуальної власності. Юридична природа права інтелектуальної власності та становлення права інтелектуальної власності в Україні. Джерела права інтелектуальної власності в Україні. Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності. Об'єкти права інтелектуальної власності та їх класифікація. Суб'єкти права інтелектуальної власності та їх класифікація. Зміст права інтелектуальної власності.	4	4
	3. Авторське право і суміжні права. Поняття та правова природа авторського права. Об'єкти авторського права. Суб'єкти авторського права. Зміст авторського права. Поняття та об'єкти суміжних прав.	6	6

II	4.	Патентне право. Поняття та загальна характеристика патентного права. Об'єкти патентного права. Суб'єкти патентного права. Оформлення патентних прав. Права та обов'язки патентоволодільців. Примусове відчуження патентних прав. Припинення чинності патенту.	4	4
	5.	Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Загальна характеристика інституту засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Комерційні (фірмові) найменування. Торговельні марки (знаки для товарів і послуг). Географічні зазначення (зазначення походження товарів). Доменні імена. «Бренд» як складний засіб індивідуалізації.	4	4
	6.	Договори у сфері інтелектуальної власності. Загальна характеристика договорів у сфері інтелектуальної власності. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Ліцензійний договір. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Договір про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір комерційної концесії (франчайзингу). Договір про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності.	2	6
	7.	Захист прав інтелектуальної власності. Загальні положення про захист прав інтелектуальної власності. Цивільно-правовий захист прав інтелектуальної власності. Відшкодування шкоди як спосіб захисту прав інтелектуальної власності. Кримінально-правовий захист прав інтелектуальної власності. Адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності. Митні засоби захисту прав інтелектуальної власності. Захист від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності. Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності.	2	8
	Нетрадиційні результати інтелектуальної власності. Раціоналізаторські пропозиції. Наукові відкриття. Топографії інтегральних мікросхем. Комерційна таємниця. Ноу-хау (секрет виробництва).	-	8	
	Міжнародно-правова охорона інтелектуальної власності. Загальні засади міжнародної системи правової охорони інтелектуальної власності. Міжнародно-правова охорона авторського права і суміжних прав. Міжнародно-правова охорона промислової власності і засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Правове регулювання інтелектуальної власності у міжнародній торгівлі.	-	8	
	Правова охорона інтелектуальної власності у Європейському Союзі. Загальні засади права інтелектуальної власності ЄС. Правова охорона авторського права і суміжних прав у ЄС. Правова охорона промислової власності у ЄС.	-	8	
			28	62

Форма звітності	Бали
Модуль I	0-25
Модуль II	0-25
Індивідуальна робота	0-20
Залік	0-30
Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Здійснюється шляхом складання суми балів, отриманих під час поточного та підсумкового контролю. Оцінювання здійснюється за національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та за шкалою ECTS, де:

«А» – 90-100 балів – відмінно - (теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою);

«В» – 82-89 балів – дуже добре - (теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома - трьома незначними помилками);

«С» – 74-81 бали – добре - (теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками);

«D» – 64-73 бали – задовільно (теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками);

«E» – 60-63 – достатньо (теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки);

«FX» – 35-59 балів – умовно незадовільно (теоретичний зміст курсу засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки);

«F» – 1-34 балів – безумовно незадовільно (теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманова Ю. Право інтелектуальної власності: система міжнародно- правового регулювання. — Х.: ДІВ, 2004.
2. Бованенко О. Переваги використання Мадридської системи для реєстрації знаків для товарів і послуг за кордоном // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 2.
3. Бутнік-Сіверський О. Інтелектуальна власність за рахунок держбюджету // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 7.
4. Васьковська Т. Історія упаковки та її сучасна охорона як об'єкта інтелектуальної власності// Інтелектуальна власність. – 2011. - № 1.
5. Вахонєва Т. Елементи та порядок укладення авторського договору // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 4 (90).
6. Вахонєва Т. Поняття та види договорів про створення й передачу об'єктів авторського права // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 2 (88).

7. Геннадій Андрощук. Баварське пиво — видова назва, торгова марка чи географічне зазначення? // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 8.
8. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. :«Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
9. Дроб'язко В. С, Дроб'язко Р. В. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник. — К.: Юрінком Інтер, 2004.
10. Єрофеев А. Незаконне використання патенту — привід для патентного рейдерства // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 2.
11. Зінич Л. Деякі аспекти участі держави в договірних відносинах щодо використання об'єктів промислової власності // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 2 (88).
12. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
13. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
14. Інтелектуальна власність в Україні: Правові засади та практика. — Т. 1: Право інтелектуальної власності. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999.
15. Коваленко Т. Торговельна марка та авторське право // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 5 (91).
16. Коваленко Т. Управління авторськими та суміжними правами // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2015. - № 3 (83).
17. Коваль І. Законодавче регулювання договірних відносин у сфері інтелектуальної власності: стан і напрями розвитку // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2015. - № 3 (83).
18. Кожушко Р. Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
19. Колосов О. Про внесення промислових зразків до митного реєстру об'єктів права ІВ // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 4.
20. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
21. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
22. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
23. Людмила Запорожець. Судова практика загальнозживаних позначень товарів і послуг // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 9.
24. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
25. Мікульонок І. Повсякденні слова — колишні товарні знаки послуг // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 5.
26. Ольга Микитіна. Кваліфікаційна експертиза заявок на знак для товарів і послуг // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 6.
27. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
28. Охорона інтелектуальної власності в Україні / С. О. Довгий, В. О. Жаров, В. О. Зайчук та ін. — К.: Форум, 2002.
29. Охорона інтелектуальної власності: Нормативно-правові акти /За заг. ред. О. Д. Святоцького. — К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004.
30. Питання інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. Випуск перший, випуск другий, випуск третій: НДІ інтелектуальної власності Академії правових наук

України. — К.: ТОВ «Чех», 2004, 2005.

31. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / За ред. Ю. М. Капіци: кол. авторів: Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов та ін. — К.: Видавничий Дім «Слово», 2006.

32. Право інтелектуальної власності: Підручник для студентів вищих навч. закладів. — 2-е вид., перероб. і допов. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2004.

33. Работягова Л. Винахід і корисна модель як об'єкти договірної регулювання // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2016. - № 2 (88).

34. Селіванов М. Істотні умови договору комерційної концесії // Інтелектуальна власність. — 2014. - № 3.

35. Сенчук В. Актуальність охорони назв держав // Інтелектуальна власність. — 2014. - № 6.

Допоміжна

1. Анатолій Горнісевич. Територія України як простір вичерпання національних прав на знаки для товарів і послуг // Інтелектуальна власність. — 2016. - № 11

2. Антоніна Пахаренко-Андерсон. Промисловий зразок Європейського Союзу / Антоніна Пахаренко-Андерсон // Інтелектуальна власність. — 2011. — № 1. — Режим доступу: <http://www.intelvlas.com.ua/journal/2011/01/text-01/>

3. Бабенко Т. Практика розгляду відповідей та рекомендації щодо вирішення спірних питань при реєстрації знака // Інтелектуальна власність. — 2014. - № 5.

4. Берестовська А. Особливості співвідношення правової охорони промислових зразків і торговельних марок // Інтелектуальна власність. — 2013. - № 4.

5. Дробна Г. Особливості подання заявок на реєстрацію торговельних марок // Інтелектуальна власність. — 2014. - № 11.

6. Сенчук В. До питання про охорону офіційних назв держав від недобросовісного використання // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2016. - № 6 (92).

7. Сорвачов О.В. Досвід та перспективи охорони промислових зразків //Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право). Вип. 2. 2013 – С. 92-95.

8. Сорвачов О.В. Правове регулювання промислових зразків в Європейському Союзі // Часопис Київського університету права . 2011. - № 2. — С. 197-200.

9. Трофименко М. Довгоочікувані законодавчі новели в регулюванні договорів комерційної концесії // Інтелектуальна власність. — 2015. - № 1.

10. Ульянова Г.О. Промисловий зразок як об'єкт прав інтелектуальної власності //Збірник наукових праць Міжрегіональної фінансово-юридичної академії (економіка, право), 1(1) 2011 - С. 228-233.

11. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонові. — К.: «Юрінком Інтер», 2015. — 544 с.

12. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Якобчук, І.Л. Литвинчук — К.:«Центр учбової літератури», 2014. — 276 с.

13. Цибенко Л., Шатова І. Суспільне надбання в знаках для товарів і послуг // Інтелектуальна власність. — 2014. - № 8.

14. Цибенко Л.Про реформування чинного законодавства у сфері захисту прав на промислові зразки // Інтелектуальна власність. — 2014. - № 8.

15. Шуба І. Проблема комерціалізації інноваційних розробок в Україні // Інтелектуальна власність. — 2014. - № 9.

16. Якубівський І. Часткове передання майнових прав інтелектуальної власності // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2016. - № 1 (87).